

τ Veronikan

Nr 4/2016

T-Veronikan

Årgång 21 nr 4/2016

T-Veronikan ges ut av Örebro Läns Botaniska Sällskap. Bidrag till tidningen, synpunkter på innehållet och tips om botaniska händelser mottages tacksamt av redaktionen. Citat ur T-Veronikan får göras, om källan anges. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insända bidrag.

Ansvarig utgivare

Daniel Gustafson

Redaktion

Gunilla Dahlén 070-325 36 22
dahlen.gunilla@gmail.com

Omslagsbilder

Rodnande fjällskivling *Chlorophyllum rachodes* s.lat. går lätt att förväxla med stolt fjällskivling. Viktig skiljande karaktär: foten är vitgrå till skillnad från stolt fjällskivlings fot som i hela sin längd är brunvattrad. Köttet är vitt och rodnar vid snitt och beröring. Växer ofta i barrförna, men också vid komposter, i parkmiljö och i trädgårdsjord, bildar ibland häxingar. Har tidigare betraktats som god matsvamp, men har omvärderats, då den kan ge lättare obehagskänslor hos känsliga personer.

Purpurhätta *Mycena purpureofusca* är en liten svamp med en 1-4 cm bred konisk eller klockformig hatt, foten 3-10 cm hög. Växer enstaka eller något tuvade på barrved eller på förna i barrskog. Sällsynt.

Text och illustrationer: Björn Nordzell

Daniel Gustafson 073-714 16 06
daniel.gustafson@telia.com

Arne Holmer 0582-407 58
arne.holmer@telia.com

Björn Nordzell 019-24 40 31
bjorn.nordzell@telia.com

Material skickas till:
teveronikan@gmail.com

Manusstopp för

T-Veronikan

nr 1/2017 15 februari

Utgivningsplan:

4 nr, mars, juni, sep, dec

Hjälp sökes!

Vill du vara med och hjälpa till med praktiskt arbete i föreningen?

Hör gärna av dig till oss!

M.v.h. styrelsen och redaktionen

Annonspriser, kr:

	1 inf	2-4 inf
Helsida	1000	800
Halvsida	700	600
Kvartssida	500	400
Åttondel	350	300

ISSN 1402-2419

Ordföranden har ordet

Daniel Gustafson

Herbariets framtid har nu dryftats i många år men är fortfarande inte säkrad. Inför 2016 fick vi ett snabbt beslut i sista minuten från Örebro kommun, om lokalhyra för ytterligare ett år. Jag och flera med mig tycker att det nu är på tiden att vi får en långsiktig lösning.

Vi i styrelsen har under hösten träffat Elinor Magnérus från Örebro läns museum. Det är Länsmuseum som äger lokalen som herbariet förvaras i – huset Narva i Grenadjärstaden i Örebro. Hyran betalas av herbariets ägare, Örebro kommun. Örebro kommun har sagt sig vara villiga att skänka herbariet till Länsmuseum, om de i sin tur vill ta emot och vårda det. Länsmuseum har visat visst intresse, men vill inte överta ägandet utan tycker att kommunen ska fortsätta äga herbariet och betala hyra för lokalen som det förvaras i.

Blåklint från herbariet. Foto: Arne Holmer.

Elinor Magnérus har i en skrivelse till Länsmuseumets ledning och till kommunen sammanfattat herbariets värde och gett ett förslag till hur det ska förvaltas. I skrivelsen tydliggör hon bland annat herbariets betydelse som en del av Karolinska skolans samlingar och inte bara som botanisk samling:

”Det går att se på herbariet ur två perspektiv. Dels ur ett botaniskt, där delar av samlingen innehåller nationellt värdefulla exemplar. Dels ur ett kulturhistoriskt perspektiv där det är svårt att skilja ut herbariet från de övriga samlingarna som finns och en gång har funnits på Karolinska skolan.”

Förutom herbariet finns bland annat det biologiska museet i originalmiljö, en myntsamling, en samling med fornföremål och en etnografisk samling kvar i Örebro. Ansvar för detta skolhistoriska kulturarv bör enligt Länsmuseumet ligga hos kommunen.

Efter att ha konstaterat detta föreslår Elinor att kommunen kvarstår som ägare till herbariet, att de fortsätter att hyra lokaler av Länsmuseum för att förvara herbariet i, att Länsmuseum fortsätter som hyresvärd och sakkunnig i förvaltningsfrågor och att ÖLBS fortsätter förvalta herbariet genom tillsyn, sortering och registrering. Hon föreslår att avtal upprättas mellan de tre parterna för att tydliggöra ansvarsfördelningen. Vi i ÖLBS styrelse ställer oss bakom detta förslag.

Nu i årets sista veckor har vi fortfarande inte fått något besked om Örebro kommuns syn på saken. Länsmuseum har intygat att vi inte blir utkastade med buller och bång vid årsskiftet, utan att det kommer finnas gott om tid till att packa ner och flytta herbariet om det skulle visa sig att endast det alternativet återstår. Jag hoppas dock på att vi får ett positivt besked om herbariets bevarande i julklapp av Örebro kommun och Länsmuseum.

God Jul och Gott Nytt År önskar styrelsen!

Mina fynd av ovanliga svampar i Örebrotrakten 1990 - 2015

Del 2: Sommarro, Reträtten, parker, alléer, grusgropar m.m.

Text och bild: Åke Lindström.

Här fortsätter jag nu min rapport om svamparter jag träffat på under mina strövtåg, mest i centrala och sydvästra delen av Örebro. Jag har också flikat in några funderingar kring artavgränsningar och några namn som behöver ändras. Siffran inom parentes efter vissa arter anger hur många fynd det finns rapporterade i Artportalen från Närke av respektive art. Detta kan troligen ge en viss uppfattning om hur ovanlig arten är i Närke. Första delen publicerades i T-veronikan nr 4-2015.

Sommarroskogen

Detta är ett stort skogsområde i en förkastningsbrant söder om Örebros stadskärna och den har nu blivit ett kommunalt natur- och kulturresevat. Där har jag gjort mina enda fynd av fruktkroppar av följande arter: bävermussling *Lentinellus castoreus* på liggande, grov stam av lövträd, sammetskinn *Stereum subtomentosum* på björklåga och vårtskråling *Flammulaster limmulatus* på mark under lövträd. Under ekar har jag hittat marsipankremla *Russula grata*, blek rökriska *Lactarius azonites* (5) och zonkamskivling *Amanita battarrae*. Den senare brukar beskrivas som växande i örtrik, gärna kalkrik barrskog men nu har man kommit fram till att den växer i såväl lövskog som barrskog samt även i parker och betesmarker (Knudsen & Vesterholt 2012).

I denna skog finns på ett ställe en tät dunge med ganska unga granar och en bäck som rinner igenom dungen. Där låg en nedsågad, tunn granstam som troligen använts till att bygga någon slags koja och sedan kastats på marken. Till min förvåning fanns där flera små fruktkroppar av kötticka *Leptoporus mollis* (NT). Den tickan brukar man ju annars finna på grova lågor i gammal barrskog. På en liknande tunn låga hittade jag fruktkroppar av källarkantarell *Tapinella panuoides* (5). Strax intill fanns en granstubbe med en vit ticka som vid närmare betraktande hade droppar på ovasidan av hatten samt droppar och ett flertal gropar på porytan. Kunde detta vara gropticka

Oligoporus guttulatus (NT)? Det blev för svårt för mig att avgöra så jag skickade den till Klas Jaederfeldt vid Naturhistoriska Riksmuseet. Han kunde dock inte godkänna den som gropticka utan det var den vanligare bittertickan *O. stipticus*. Han påpekade då att även bitterticka och flera andra tickor kan ha gropar i porlagret, men utmärkande för gropticka är att den bildar droppar på hattens ovasida som vid intorkning lämnar kvar gropar på hattytan (det finns några fina foton på internet som tydligt visar hur det skall se ut). Mitt fynd hade inga gropar på ovasidan men däremot ett antal svarta prickar, typiskt för bittertickan. Den säkraste skiljekarakteren är dock sporernas bredd. Gropticka hade jag tidigare funnit på basen av en troligen 120-årig, skadad gran i Sörbyskogen och den har jag fått godkänd av den då ansvarige för Naturhistoriska Riksmuseets svampherbarium, Åke Strid. I maj 1992 hittade jag i fuktig mossa, intill denna grandunge, fruktkroppar av gurkrödhätting *Entoloma hirtipes* (4).

Reträtten, Sörbyskogen

Öster om Sommarroskogen ligger ett stort lövskogsområde, Reträtten, även det i förkastningsbranten. Detta är nu också ett kommunalt natur- och kulturresevat och där har jag hittat en del för mig nya arter. På en flishög (troligen barrträdsflis) hittade jag fruktkroppar av svarteggad skölding *Pluteus atromarginatus* och örönmurkla *Gyromitra perlata* (3). Dessutom hittade jag under hassel hasselriskiska *Lactarius pyrogalus*,

zonkamskivling, fjällriskra *L. spinosulus* och stinksvamp *Phallus impudicus*. I Sörbyskogen, öster om Reträtten, stötte jag på, förutom ovannämnda gropticka, en trevlig hasselbacke med scharlakanssvaxskivling *Hygrocybe punicea* (NT). På en granstubbe fanns åtta fruktkroppar av gullnavling *Chrysophalina chrysophylla*.

Brunnsgärdet med omgivningar

I vår trädgård upptäckte jag 2009 två ovanliga svampar. En övervintrande fruktkropp av rödbrun jordstjärna *Geastrum rufescens* (3) fanns i rabatten och vid basen av den ca 30 år gamla röda vinbärsbusken fanns nu några fruktkroppar av krusbärsticka *Phylloporia ribis* (4). I vår grannes gräsmatta kom det ett år upp tolv fruktkroppar av champinjonfjällskivling *Leucoagaricus leucothites* var. *leucothites* (5). I en övergiven trädgård och där intill en trolig före detta komposthög, fanns en vår två stora, rostbruna, övervintrande fruktkroppar av jätteröksvamp *Langermannia gigantea*. I en trädgård vid Nasta herrgård fann jag några fruktkroppar av fnöskticka *Fomes fomentarius* vid basen av en hassel, ett ovanligt substratval. I allmänna gräsmattor har jag hittat vårmusseron *Calocybe gambosa* (på två ställen) och tidig åkerskivling *Agrocybe praecox*, samt fruktkroppar av gyllenskivling *Phaeolepiota aurea* (5) på en fotbollsplan vid Solfjädern.

I skogsbryn utefter gångvägar har jag stött på, en gång vardera, blekgul kamskivling *Amanita flavescens* (1) och kolvsvamp *Epichloë typhina*. Ett knippe frukt-

kroppar av *Pholiota limonella* såg jag på ett virkesupplag i Bistaskogen. Vid Lillån fanns en ensam, extra stor fruktkropp av denna art på den horisontella ytan av en björkstubbe, med rak, vertikal fot och stor, utbredd hatt.

Den art som i Ryman & Holmåsens ”Svampar” (1984) kallas för piltofs-skivling *Pholiota aurivellus* har visat sig bestå av två arter, dels *P. cerifera* som växer i olika *Salix*-arter, dels slemmig tofs-skivling *P. adiposa* som är en sydlig art och mest växer i bokar men också kan förekomma i diverse andra lövträd. Sedan har man också upptäckt att det finns en tredje art, *P. limonella*, som har

En ensam fruktkropp av *Pholiota limonella* på snittytan av björkstubbe.

precis samma utseende som slemmig tofskivling men skiljer sig från denna genom att ha litet bredare sporer. Det går alltså inte att makroskopiskt avgöra vilken art det är av dessa två man ser framför sig, men man kan ju alltid gissa med hjälp av vissa för arten typiska värdträd. *P. limonella* brukar mest växa i al och björk men kan också förekomma i andra trädslag. 2015 hittade jag ett knippe fruktkroppar på en levande, planterad tysklönn vid en parkeringsplats. Efter mikroskopering visade det sig vara *P. limonella*.

Vid Glomman, på ett litet sandparti mellan trädgårdsmur och trottoar insamlade jag en gång några fruktkroppar av en art som jag då döpte till sandäggsvamp *Bovista pusilla* (mina beläggsexemplar ligger inlagda i Riksmuseets svampherbarium under detta namn) men som sedan bytte det vetenskapliga namnet till *B. furfuracea*. Sydlig sandäggsvamp *B. pusilla* heter nu en art som finns på Öland och Gotland. Efter ytterligare forskning upptäckte man att *B. furfuracea* var ett artkomplex som i Artportalen skrivs ”sandäggsvamp/fårad äggsvamp *Bovista*

furfuracea s.lat. (2) (= *Bovista furfuracea/Lycoperdon dermoxanthum*)”. Jag har funnit någon eller båda av dessa arter på två lokaler och det är de enda registrerade fynden i Närke. På en sandblotta i Ånstabacken (nu bebyggt) hittade jag ett år en liten fruktkropp av sandskål *Geopora arenicola* (1).

Lövskogsdungar

På björklåga respektive på stående död björk har jag på två lokaler vid Lindhultsvägen hittat fruktkroppar av lilamussling *Panellus ringens* (4) i januari respektive mars. I en aspdunge vid Stenbackevägen fann jag ett år några fruktkroppar av asprotspindling *Cortinarius argutus*. I en ganska ung blandskog uppvuxen på f.d. kulturmark hittade jag i skogsbrynet några fruktkroppar av kandelabersvamp *Artomyces pyxidatus* (NT) på en tunn låga av asp. Denna art brukar växa i grova asplågor och indikera skyddsvärda skogsområden, men den är tydligen lättspredd och kan även dyka upp i en ung skog. I en blandskogsdunge i Bistaskogen kände jag plötsligt en svag anisdoft och hittade en liten hattsvamp på en lövträdsgren som låg på marken. Det visade sig vara doftmussling *Lentinus suavissimus* (2).

En ”klumpticka” som visade sig vara hopklumpade fruktkroppar av platticka *Ganoderma lipsiense* med en gemensam ”fot” ner till dolda rötter eller vedrester.

Barrskog

När jag ett år i början av juni, efter ett tips av Nils Hakelien, besökte en sumpskog vid Palmbohult med förekomst av korallrot *Corallorhiza trifida* passade jag på att ta en sväng in i den gamla barrskogen intill och träffade då på en granstubbe med några fruktkroppar av purpurhätta *Mycena purpureofusca* (1). Under tall på en grusgropskant hittade vårrödhatting *Entoloma vernum* (4) och samma art under gran i Bistaskogen. Vid Marieberg finns en gran-skog där man bland annat rastar hästar. Där hittade jag en gång på hästspilling några fruktkroppar av snövit bläcksvamp *Coprinosia nivea* (2).

Skumticka *Spongipellis spumeus* i en lönn i Sveaparken.

Trädgårdsutkast

I skogsbryn runt bebyggelse träffar man ofta på små komposthögar efter mångårigt utkast av trädgårdsavfall. På sådana högar har jag i Nasta sett fruktkroppar av stor pipklubba *Macrotyphula fistulosa* och rak fingersvamp *Ramaria stricta*. På två lokaler har jag hittat transkräling *Macrocyttidia cucumis*, på två andra lokaler vit slidskivling *Volvariella gloiocephala* och på fyra lokaler violmusseron *Lepista sordida* (6). I början av maj har jag träffat på stora, kraftiga hattsvampar på denna typ av lokaler som har visat sig vara gyllengrå musseron *Melanoleuca cognata* (3). Jag har också sett denna art på hösten och då tillsammans med isabellmusseron *M. grammopodia*.

Parker

I oktober 2000 blev jag överraskad av att finna höstmusseron *Lepista saeva* i **Oskarsparken**. 30 fruktkroppar bildade en ring under ”von Akens kastanj”, en gammal hästkastanj från 1700-talet. Inte långt därifrån, i en gräsmatta vid Mogatan, fann jag en stor klumpformig ticka med ett antal sammanväxta, tjockkantade hattar och central

gemensam ”fot” som troligen utgick från några dolda vedrester. Det visade sig vara en ovanligt formad, ”klumpig” platticka *Ganoderma lipsiense*. På väg till Slottsparken passerade jag Järntorget och fann där i en buskplantering två kraftiga fruktkroppar av rodnande fjällskivling *Chlorophyllum rachodes* s.lat.. Väl framme i **Slottsparken**, vad var då mer passande än att jag där hittade kungschampinjon *Agaricus augustus*, denna gång under hästkastanj.

Svampspaning från buss kan ibland ge god utdelning. När bussen passerade södra delen av **Sveaparken** såg jag en stor vit ticka på en relativt ung lönn. Vid hemfärden gick jag av bussen och kunde konstatera att det var en skumticka *Spongipellis spumeus* (NT) som växte i denna lönn. Där fanns två sammanväxta fruktkroppar i en spricka i ett läkt grensår, samt en fruktkropp i en springa vid basen av stammen. Skumticka har jag också hittat i en skadad alm i Stadsparken intill Wadköping.

I **Stadsparken** har jag även funnit andra intressanta arter. Några kanske inte så ovan-

Eldsopp Suilellus luridus i gräsmatta vid Oskarstorget.

liga, såsom blodsopp *Neoboletus luridiformis*, höstmusseron, klubbhoningsskivling *Armillaria lutea*, fjällriska och mandelriska *Lactarius volemus*. Sällsyntare var då fynden av rödskivig dvärgchampinjon *Agaricus comtulus* (5) under ek, vitspindling *Cortinarius barbatus* (3, eller 5. Se nedan!) under bok och ek samt mild kamkremla *Russula pectinatoides* (3) under ek och avenbok. I Stadsträdgården har jag gjort mitt enda fynd av kraghätting *Pholiotina vexans* (3). Tre fruktkroppar i en gräsmatta i denna botaniska trädgård.

I Artportalen kan man se att det bara är jag som registrerat vitspindling *Cortinarius barbatus* i Närke (på sammanlagt tre lokaler). Men där finns också två fynd av elfenbensspindling *C. eburneus* och det råder tydligen delade meningar om dessa från början helvita spindelskivlingarna, med besk smak och klibbig hatt och fot. Är det en enda art eller två skilda arter. I ”Nordic Macromycetes” (Hansen & Knudsen 1992) nämns bara en sådan art och den heter *C. eburneus*, men när Ekologiska katalogen (Hallingbäck & Aronsson 1998) gavs ut

fanns där två arter: vitspindling *C. barbatus* och elfenbensspindling *C. eburneus*. Om man sedan hoppar fram till den modernaste fungan över en del av Nordens svampar, ”Funga Nordica” (Knudsen & Vesterholt, 2012) så finns det åter bara en art, *C. barbatus*. Det enda ställe som namnet ”*eburneus*” nämns i denna funga är när man skriver att bilden hos Moser & Jülich (1985), som där påstås föreställa *C. eburneus*, egentligen föreställer *C. barbatus*. Där står alltså inte att namnet *C. eburneus* är en synonym utan man måste tolka det så att vi har bara en art i Norden och den heter *C. barbatus*. Artportalen behåller dock båda arterna och rättar sig i detta fall inte efter ”Funga Nordica”.

Skytteparken visade sig vara extra intressant och artrik. Under ek hittade jag där blodsopp, finluden stensopp *Boletus reticulatus*, hasselsopp *Leccinum pseudoscaurum* (ovanlig under bara ek), ekspindling *Cortinarius balteatocumatilis*, rävriska *Lactarius fulvissimus*, ostkremla *Russula amoenolens* (2, båda i Örebro), eksillkremla *Russula graveolens* och kanelkremla *Russula cuprea* (4). Alla fruktkroppar av kanel-

kremla hade gulgröna hattar. Formen med grön hatt betraktas av många som en egen art, etterkremla *R. urens*, men jag följer Funga Nordica 2012 som inte har med den som art i sin nyckel över nordiska kremlor utan misstänker att det bara rör sig om en färgvarietet av kanelkremla. *R. urens* beskrevs 1921 av Romell. Etterkremla finns dock kvar i Dyntaxa och kan rapporteras i Artportalen.

Under hasselbuskar fanns rynkroting *Hymenopellis radicata*, puckelbläcksvamp *Cuprinopsis acuminata* (4) och stinkriska *Lactarius serifuluus*. Under en grupp med ädelgranar *Abies* sp. fanns krusbärskremla *Russula queletii*. I en gräsmatta fanns några unga, tuvade fruktkroppar utgående från gemensam fot, med musgråa hattar och svart endast längst ned på foten. Jag fick det inte att stämma med någon art så jag skickade den till Leif Ryvarden i Oslo och han bestämde den till tratticka *Polyporus melanopus*.

I en plantering med buskformiga bergtallar hittade jag år 2000 två fruktkroppar av bleksporig spindling *Leucocortinarius bulbiger* på bar jord. 2001 fanns där fyra fruktkroppar. Denna art brukar mest uppträda tillsammans med gran på kalkrik mark men kan tydligen också bilda mykorrhiza med tall. Jag har, som jag skrev om i min förra rapport (Lindström 2015), tidigare sett denna art vid Solfjädern, den gången också under tall. Enligt Artportalen är den sedan bara funnen på en lokal till i Närke, vid Kvinnerstatorp i gammal barrskog på kalkmark, funnen av Stig Jacobsson och Anita och Leif Stridvall under mykologiveckan i Närke 2008.

Bleksporig spindling liknar mycket en spindelskivling i undersläktet *Phlegmacium* med sin klibbiga hatt, sitt ”spindelvävslika” inre hylle och foten som avslutas nedåt med en kantad basalknöl. Tidigare har denna art alltid, i den systematiska

ordningen, placerats i anslutning till spindelskivlingarna och i samma familj som dessa, *Cortinariaceae*. Men nyare forskning har enligt Funga Nordica 2012 kommit fram till att den inte alls är släkt med spindelskivlingarna utan bör placeras i musseronfamiljen *Tricholomataceae*. Den har alltså för denna familj helt normala, ljusa sporer. Dessutom har det visat sig att det inre hyllet inte har samma uppbyggnad som cortinan (”spindelväven”) hos spindelskivlingarna utan bara liknar denna till utseendet. Det svenska namnet blir ju då helt fel och även det vetenskapliga släktnamnet skulle behöva ändras. Eftersom en kantad basalknöl på foten verkar var en unik egenskap i musseronfamiljen och denna art är ensam i sitt släkte, så är mitt förslag till nya namn ”knölfotad musseron *Bulboloma bulbiger*”.

I parken på **Stora holmen** fann jag finluden stensopp, ekspindling och häggtratts-kivling *Infundibulicybe geotropa*. En guldynas *Trichoderma citrinum* fruktkropp bredde ut sig på marken intill en björkstubbe. I den östra, oklippta delen av holmen hittade jag ett år två för mig nya arter: grå vaxskivling *Gliophorus irrigatus* och lutvaxskivling *Neohygrocybe nitrata*.

Rödsopp *Hortiboletus rubellus* i Slussgatans björkallé.

Alléer

I Gustavsviksallén har jag hittat vit hattmurkla *Helvella crispa* i gräsmattan under björkar. Där fanns också bl.a. höstmusseron och mångkransad spindling *Cortinarius triumphans*. Utefter Karlslundsgatan finns en rad med stora ekar på ena sidan av gatan, i närheten av Karlslund. Där har jag hittat en riktigt stor fruktkropp (28 cm i diameter) av ringbitterskivling *Gymnopilus spectabilis* (4) på basen av en av ekarna och vid basen av en annan ek, en fruktkropp av korallticka *Grifola frondosa* med gamla brunfärgade hattar.

På Oskarstorget finns en rundel med gräsmatta och stora parklindar. Där stötte jag ett år, till min stora förvåning, på åtta stora, kraftiga fruktkroppar av eldsopp *Suilellus luridus*. Under parklindarna fanns också fruktkroppar av ostkremla. Utefter Oskarsvägen finns rader med parklindar och där har jag funnit brosktuvskeivling *Lyophyllum decastes* var. *loricatum* (1). I gräsmattan under rader med björkar på Slussgatan hittade jag ett år vackra fruktkroppar av rödsopp *Hortiboletus rubellus* (1). Där fanns också kläppspindling *Cortinarius subbalaustinus*.

Grus- och sandtag med upphörd täkt

I dessa grustag dumpas nu en hel del material, mest jord och kompost men även ris och

Tallnagelskeivling *Gymnopus impudicus* i flishög på skräpmark.

stockar från träd som kommunen avverkat. I en grusgrop söder om Lansåsen upptäckte jag fem fruktkroppar av blek fransriska *Lactarius aquizonatus* (2) på öppen fuktig, troligen kalkpåverkad mark vid några halv-meterhöga björkslyn. I denna grusgrop hade Nils Hakeliet tidigare funnit två mossarter: körsbärsbryum *Bryum blindii* och halsbryum *Bryum turbinatum*. Dessa mossor brukar växa på kalkrik mark. Blek fransriska är troligen sällsynt i Närke. Den är funnen en gång tidigare av Hakeliet i barrskog på kalkmark strax söder om Herrfallsäng. Den brukar anges som växande i skog, och bilda mykorrhiza med björk och kanske andra trädslag. På denna lokal växte den i öppet läge och bildade troligast mykorrhiza med björksly. I denna grusgrop har jag också träffat på fruktkroppar av dvärgpig *Mucronella calva* (5) på en tippad, väl rötad tallstubbe, en fruktkropp av lukttofsskeivling *Hemipholiota heteroclita* (4) på ändytan av en gammal, tippad björkstock samt en fruktkropp av skålröksvamp *Lycoperdon utriforme* på sandmark.

Väster om Marieberg ligger en delvis igenfylld f.d. grusgrop. På ett ställe där finns det en damm och i anslutning till denna en uppväxt alskog. Där har jag funnit alpluggskeivling *Paxillus filamentosus* och vit slidskeivling. I en sandslänt fanns fruktkrop-

par av någon art i komplexet sandäggs-
vamp/fårad dvärgäggs-
vamp. På tippade stockar har jag hittat fruktkroppar av stinkmussling *Phyllostopsis nidulans* och ostrommussling *Pleurotus ostreatus*. På ett kvarlämnat bottensikt av en hög med tallflis fann jag ett år rikligt med fruktkroppar av tallnagelskeivling *Gymnopus impudicus* (1) (Länsstyrelsens registrering av detta fynd i Artportalen har fört in helt fel biotop och substrat.).

Där fanns då också några fruktkroppar av gytttrad nästsvamp *Nidularia deformis* (4). På sandmark fann jag ett år några tuvade fruktkroppar av *Coprinopsis romagnesiana* (2), troligen utgående från några i marken dolda vedrester. På komposthögar i denna och de följande grusgroparna hittar man strängt taget årligen, ofta i stor mängd, fruktkroppar av champinjonfjällskivling.

1995 hade man tippat en antal grova stockar, troligen av poppel, i denna grusgrop på en öppen skräpmark. I oktober fann jag att där kommit fram flera fruktkroppar av poppeltofsskivling *Hemipholiota populnea* (4) (NT) på två av stockarna. Tidigare var denna art bara funnen på en lokal i Närke. Poppeltofsskivling har jag också hittat i grusgropen väster om Bonstorp (Södra gropen), även där på tippade stockar. Vid en ruderatexkursion med ÖLBS hittade vi några fruktkroppar av denna art på tippade stockar i grusgropen väster om Mellringe. Där fanns då också en stor mängd fruktkroppar av klyvblad *Schizophyllum commune* på en av stockarna. Ett år innan hade jag hittat en fruktkropp av lukttofsskivling på en tippad stock på denna lokal.

Bohuslindarna vid Eriksbergsgatan

I början av juli 2011 såg jag fruktkroppar av fläckriskra *Lactarius controversus* under en av bohuslindarna som planterats i en rad utefter Eriksbergsgatan. Sedan har fläckriskans fruktkroppar funnits där varje år under samma träd, 2014 redan den 16 juni. Fläckriskiska bildar enligt vad man vet bara mykorrhiza med *Populus* och *Salix* men det enda som fanns i närheten av dessa släkten var en stor sälg på andra sidan gatan, ca 15 m bort. Kanske kan fläckriskiska bilda mykorrhiza även med lindarter *Tilia* spp.? Efter det att fläckriskiskan gjort mig uppmärksam på denna mossrika grässträng under dessa planterade bohuslindor så har jag där gjort fynd av en hel del arter. Noterade arter är bl.a. stensopp, finluden stensopp, pluggskivling, panterflugschamp, rodnande flugschamp, gråfotad flugschamp och ekspindling (*Boletus edulis*, *Boletus reticulatus*, *Paxillus involutus*, *Amanita pantherina*, *A. rubescens*, *A. excelsa*,

Ett knippe fruktkroppar av *Coprinopsis romagnesiana* utgående från dolda vedrester.

Cortinarius balteatocumatilis). Under den lind där fläckriskiskan växte fann jag särskilt intressanta arter. 2015 dök där upp senapsfränskivling *Hebeloma sinapizans*, bitter-spindling *Cortinarius infractus*, *Cortinarius subpurpurascens* (3) och mörkbrunt haröra *Otidea bufonia*.

Referenser

- Hansen, L. & Knudsen, H. (ed.) 1992. *Nordic Macromycetes Vol. 2*. Nordsvamp, Copenhagen.
- Knudsen, H. & Vesterholt, J. (ed.) 2012. *Funga nordica*. Nordsvamp, Copenhagen.
- Lindström, Å. 2015. Mina fynd av ovanliga svampar i Örebrotrakten 1990–2015 del 1. *T-Veronikan* 20(4): 4-9.
- Moser, M. & Jülich, W. 1985. *Farbatlas der Basidiomycetes*. Jena.
- Ryman, S. & Holmåsen, I. 1984. *Svampar – En fälthandbok*. Interpublishing, Stockholm.

Akut hotade (CR) lavar i Närke

Text: Lars Löfgren. Bild: Arne Holmer.

Några numer akut hotade (CR) lavar i Sverige har uppträtt, mest förr, i Närke.

Namngivning: Dyntaxa, Svensk taxonomisk databas: www.dyntaxa.se.

Almorangelav *Cerothallia luteoalba*
(*Caloplaca l.*)

Skorplav med sydlig utbredning i Sverige. Den växer på bark och ved av äldre väg- och gårdsträd av bl.a. alm och ask.

Örebro Rinkaby Äsplunda, ”ad Populum” 1899 G. A. Ringselle (UPS) [måhända på de sedan århundraden kända grå- och svartpopplarna? Jfr Löfgren 2013].

Tysslinge Latorp 1998 L. Löfgren (herb. J. Wilhelmson).

Jättelav *Lobaria amplissima* (*Sticta a.*)

Som torr silvergrå bladlav med västlig utbredning i Skandinavien på fuktiga lokaler.

Lekeberg Hidinge löväng vid Lunnasjön på ask 1910, 1914, 1915 E. Westblad (GB, LD, S, UME, UPS, Westblad 1913); Lekhyttan 1963 N. Hakelien (S); sydöstra änden av Lunnasjön, på *Acer platanoides* 1981 O. Löfgren (UPS); ca 4 km NV om kyrkan, 20 m S om Lunnasjön, ca 150 m.ö.h., på *Acer platanoides*, ca 1 m över mark i lövskog 1986 G. Thor (S); gammal ask 1993 P. Alverblad (Artportalen); ett ex. ca 1 kvdm 1996 L. Löfgren & J. Wilhelmson; 708 440, 1998 M. Andersson; 1999 L. Nykvist (Artportalen); 2011 M. Westberg (Artportalen).

Hasselvärtlav *Pyrenula coryli*

Insänkt i barken med svarta blanka halvklotformade frukter. Hellbom (1871a) anger hassel som värdväxt vid Hästnäs och Locknäs, men ArtDatabankens preliminära Artdatablad anger endast rönn i Sverige. Arten anses vara mycket sällsynt i Sverige och på väg att försvinna.

Arboga Götlunda Hamrarna, på hassel 1869, 1880 O. G. Blomberg (GB, LD, UPS, Hellbom 1871a, b). Locknäs 1864 O. G. Blomberg (LD, Hellbom 1871a, b).

Sjökrimmerlav *Rinodina fimbriata* (*Rinodina exigua* v. *inundata*)

Mycket sällsynt art på våta klippor vid stränder. Fyndet vid Götlunda prästgård kan möjligen ha gjorts vid den närliggande Hastasjön, den enda kvarvarande vattenresten efter upprepade och omfattande utdikningar fr.o.m. 1870-talet i trakten.

Närke Almby Hellbom (Fries 1871).

Arboga Götlunda prästgården 1863 O. G. Blomberg (UPS, Fries 1871).

Mångsporig krimmerlav *Rinodina polyspora*

Skorplav med ljus bål och mörka apothecier. ArtDatabanken bedömer att ett enda fynd återstår i landet.

Askersund nära Ältetorp, på asp 1870, 1871 O.G. Blomberg (LD/A. H. Magnusson, S, Fries 1871). Stenkullen, på ask 1869 P. J. Hellbom (LD/A. H. Magnusson, OREB, S, Hellbom 1871a, b).

Arboga Götlunda Hamrarna, på rönn 1865, 1868, 1872, 1877, 1880 O. G. Blomberg (LD/A. H. Magnusson, OHN, S, UPS, Fries 1871, Hellbom 1871a, b); 1880 C. Indebetou (S).

Dvärgplacodlav *Squamarina pachylepidea* (*Placodium saxicolium* ssp. *pachylepideum*)

Mycket sällsynt i världen, i Sverige endast vid Lilla Röknen i Vättern ”På granit sällsynt. ... der den sparsamt förekommer på de yttersta strandklipporna söder ut från gården”. Den beskrevs av P. J. Hellbom (1871a): ”bålen broskartad, blekgrön med tegellagda, tjocka, rundadt flikade fjäll med uppsväld, ljusare kant; frukter tilltryckta med gulaktig l. omsider blekblå disk och uppsväld, hvitaktig, naggad l. nästan helbräddad kant.”

Askersund Hammar Lilla Röknen 1869 P. J. Hellbom (GB, S, Hellbom 1871a, b). Lilla Röknen, S om det gamla huset, på strandklippor vid Vättern 1976 A. Theler (S). Klåvudden 2008 M. Westberg & Toni Berglund (Göthlin 2008); Klåvuddens SV-sida 2011 M. Westberg (Artportalen). Klåvudden, liten ö utanför SÖ-sidan av

udden 2011 M. Westberg (Artportalen); Klåvudden, liten ö med bro, exponerade rika klippor vid Vätternstranden 2012 H. Weibull (Artportalen). Harge Uddar, Vännevik, strandklippor vid Vättern 2011 M. Westberg (Artportalen).

Fjällig vägglav *Xanthomendoza fallax* (*Xanthoria* f.)

Vid revisioner av släktet i sen tid har arten särskiljts från flera närliggande arter. Orange bladlav på gamla lövträd och murar, mycket ovanlig i landet och utom Örebrofyndet är den känd från få lokaler men samlad 4,5 km Ö om Närkegränsen, vid Nicolaikyrkan i Arboga av Gösta Kjellmert 1949 (LD/L. Lindblom, S. Kondratyuk).

Örebro Lännäs Segersjö 876 615, 1982 Anders Haglund (Artportalen) [osäker uppgift från tiden före uppdelningen av flera närstående arter].

Örebro ”Slottsparken och i och omkring staden” på balsampoppel och lind 1901 T. Svedberg (UPS/L. Lindblom resp. M. Westberg, Du Rietz 1921 ss. *Xanthoria* f.).

Lokalförteckning

Sexsifferkombinationen avser ruta i Rikets nät. Utelämnade är alltid 65... 14 (15)...

Fet stil = kommun

kursiv = socken

/ = har bestämt växten

; = tidsskilda fynd från samma lokal/lokaler

Herbarier

Jan Wilhelmson privat herb.

GB = Göteborgs universitets botaniska museums skandinaviska herbarium

LD = Lunds universitets botaniska museums skandinaviska herbarium

OHN = Oskarshamns Biologiska museum

S = Naturhistoriska riksmuseets i Stockholm nordiska herbarium

UME = Herbarium, EMG, Umeå Universitet

UPS = Evolutionsmuseet Botanik (Fytoteket), Uppsala universitet

Källor

Artportalen, SLU, Sveriges lantbruksuniversitet: artportalen.se

Du Rietz, G. E. 1921. Lichenologiska fragment. III. De svenska Xanthoria-arterna. *Svensk Botanisk Tidskrift* 15: 181-191.

Fries, T. M. 1871. *Lichenographia Scandinavica... Pars prima*. Upsaliae.

Göthlin, E. (utg.) 2008. Utdöd lav återfanns vid norra Vättern efter 139 år. *Miljöbladet, information från Länsstyrelsen i Örebro län* nr. 2 dec. 2008.

Hellbom 1871a. *Nerikes lafflora*. Örebro.

Hellbom 1871b. Om Nerikes lafvegetation. *KVAH* 9: 11.

Löfgren 2013. *Närkes Flora*. SBF-förlaget, Uppsala.

Westblad, E. 1913. *Sticta amplissima* (Scop) funnen i Närke. *Svensk Botanisk Tidskrift* 7 (3): 298-303.

Jättelav Lobaria amplissima vid Lunnasjön i Hidinge.

Botanikläger i Laxå och Tiveden 8-10 juli

Sommaren 2016 ägde botaniklägret rum i det omväxlande landskapet i Tiveden. Vi var sammanlagt 16 personer som under tre dagar besökte kända och okända lokaler. Här är två rapporter och några bilder från lägret. Välkommen att följa med på nästa års läger som även då äger rum 8-10 juli, men då i Nora kommun.

Michael Andersson, lägerledare

Sommarens botanikläger förlades i år i Laxå kommun. Vår förläggning var Röfors vandrarhem, som är inrymt i den gamla skolan mitt i samhället. Fredagens eftermiddag och kväll gick i järnvägens tecken, då vi först besökte en backsippelokal där stambanan mot Göteborg korsar Stavån och sedan undersökte ruderatmarkerna på Laxå bangård, där vi bl.a. fann virginiakrassing och till vår överraskning en knipprot, troligen skogsknipprot.

Lördagen ägnades åt Rockebrokkärrets naturreservat med mossnycklar och myggblomster och en välbetad björkhage vid sydöstra stranden av Grytsjön, där det bland annat

växte rikligt av Jungfru Marie nycklar och en och annan ängsnattviol. Avslutning på lördagkvällen var ett besök hos Fagertårns röda näckrosor.

På söndagen besökte vi Kerstin Neander och undersökte floran på hennes sommarställe Näset vid sjön Undens norra strand (Natura 2000-område) med dess artrika slätterängar med slättergubbe, jungfrulin, skärmstarr, hönsbär och på en ängslada sotlav. Solen strålade och några av oss passade på att ta ett svalkande dopp från klipporna. Näset framstod nog för oss alla som ett paradiset på jorden. Tack Kerstin för att vi fick komma! Och tack till alla deltagare för trevliga dagar!

Billy Lindblom, deltagare

Jag tycker att vädret är värt att nämna, att det var perfekt. Inte för varmt, inte för kallt. Vi såg regnmoln, om jag minns rätt, men de missade oss! Ska man nämna ett intressant och roligt fynd så får jag fundera ett tag... Nu har jag ju inte hållit på med botanik så länge så jag blev ju glad av fyndet av myggblomster i Rockebrokkärret. Det är fortfarande exklusivt att få se en till orkidéart, även fast ni vana botanister kanske är uttjatade på denna familj. Men det bästa nu när jag tar mig tid att tänka efter får nog bli engagemanget av familjen vid gården Näset. Som alla hjälpte till att bevara ängarna, även barnen. Hela gården, med många olika växter och ett varmt välkomnande av de som bodde där, var som helhet det mest intressanta att få se.

Till förbättring har jag funderat på vad det skulle kunna vara. Att hyra en minibuss och åka runt i tillsammans skulle kunna vara något. Då blir det också lättare att planera för parkering. Kostnaden för hyran av bussen kan jag lätt lägga till, då totala kostnaden för att följa med var i stort sett ingenting.

*Pricknattljus *Oenothera muricata* på bangården i Laxå. Foto: Billy Lindblom.*

Fika och vila i björkhagen vid gården Stora Gryten. Leif, Helena, Josefina, Gunnel och Agneta. Foto: Michael Andersson.

Daniel och Elisabet studerar fryle. Foto: Michael Andersson.

Owe berättar för Elisabet, David, Gunnel, Daniel och Björn. Foto: Michael Andersson.

Toni berättar om lavarna på strandklipporna vid Unden, nära gården Näset. Foto: Michael Andersson.

Myggblostmarter Hammarbya paludosa hittade vi i Rockebrokkärret. Foto: Billy Lindblom.

Tätörten och Per H. Lundegårdh

Text: Lars Löfgren. Bild: Arne Holmer.

Det sägs att första mötet med en ny växt stannar i minnet för lång tid framöver. Ja, kanske det. Men ibland är omständigheten kring observationen mer minnesvärd än själva fyndet.

Året var 1977. Mitt botaniska intresse hade knappt fyra år på nacken. Efter tio år i villastadens moderna men själlösa bekvämlighet hade boendet flyttats till ett jättelikt rätthåll med den rätta känslan av livskvalitet. Ett omfattande renoveringsarbete pågick som intensivast. En dag hördes klampande i trappan till övervåningen. I dörren stod en man i sina bästa år, naken så när som på ett par fladdrande blå gymnastikbyxor av 1940-års modell, ett par jättelika gummistövlar och vita solglasögon, som skulle ha prytt vilken hollywoodblondin som helst, inköpta på Överskottsbolaget för en krona. Från min utsiktspunkt på stegen under rumstaket var synen surrealistisk.

Figuren gjorde halt vid stegen:

- Känner du igen mig?

Tonfallet var sådant att svaret förväntades bara kunna bli ett. Men sanningsenligt och något konfunderad svarade jag nej medan tankarna febrilt sökte stöd i minnet av mötet med någon kuf i det förgångna.

- Det är jag, Pelle Lundegårdh, geologen. Jag bor på andra sidan ån hos Per Thorstensson, Pelle Tott, här i Arboga under mitt fältarbete i Bergslagen. Vill du följa med på ett arbetspass för berggrundskartan?

Tättört *Pinguicula vulgaris*.

Så kom det sig att jag fick möta tätörten. Efter ett evigt travande upp och ner för bergbranter och hållar i Morskogatrakten NÖ om Lindesberg under ständiga kommentarer om gegga och pegga, granit och pegmatit i mer eller mindre imponerande blandning, stod den där i en "fuktig hyggesväg" (Malmgren 1982) på en sydöstlig utpostlokal i Ramsberg. Själva besöket på tätörtens växtplats är mest glömt. Möjligen kände jag, som oftast inför synen av en ny växt, lika delar förundran och tacksamhet.

Så blev Pelle L., en orginell och trevlig prick, en av de första i raden av prominenta gäster på Storgatan som fick smaka på Berits formidabla potatis & skinklåda. Han berättade vid matbordet om bl.a. sin hårt kritiserade avhandling och om sina fem barn, som inte nämndes med namn men med epitet som exempelvis "kommunisten".

Huruvida min enkla person och tätörten påverkade regeringen vet jag inte. Dock fick Pelle L. i grevens tid professors titel 1983. Jag tror att han uppskattade den mycket, särskilt som erkänsla för ett gott yrkesliv som började med en, som han själv uttrycket det, usel avhandling under inflytande av sjukdom.

Nu är Pelle L. och Pelle T. borta, möjligen också tätörten genom ändrad grundvattenföring på växtplatsen eller p.g.a. för mycket biltrafik, eller genom igenväxning p.g.a. alltför låg trafik. Den som har vägarna förbi Källmossen norr om Morskoga krog kanske kan ta sig en titt i omgivningarna. Återfinner du tätörten - hälsa från Pelle och mig!

Litteratur

Lundegårdh, P. H. 1987. *Berg och malm i Örebro län*. SGU PM 1987:3.

Malmgren, U. 1982. *Västmanlands flora*. Lund & Stockholm.

Mossmys med Micke - Kanterboda skans 8 oktober

Text: Elisabet Kocken. Bild: Michael Andersson och Elisabet Kocken.

Vi blev bara några få men tappra som begav oss ut i mossriket. Efter en kort introduktion av Michael gav vi oss in på rundslingan med fokus på mossor, om såklart även en del annat observerades. Eftersom berggrunden är rik på kalk är artrikedomen stor!

Direkt stannade vi vid en sten där vi jämförde vågig kvastmossa med bergkvastmossa och hur de skiljer sig från den vanliga kvastmossan, som dock inte växte där. På och vid stenen hittades också fnaslav och naggbägarlav. Sedan förflyttade vi oss långsamt, huvudsakligen på knä, längs stigen och tittar på kantvitmossa (som liknar granvitmossa, men är mindre och ofta har röda grenspetsar), sumpvitmossa (tidigare skogsvitmossa), skogspraktmossa (tidigare skogstjärnmossa) och kransmossa (som prasslar även i fuktigt tillstånd). Vi studerade många intressanta detaljer och i det mulna vädret var Mickes lupp med lampa ovärderlig. Med den kunde vi se groddkornen på skott hos en bladlevermossa i släktet säckmossor och de dubbla tänderna längs bladkanten som utmärker de stjärnmossor som fortfarande har släktnamnet *Mnium*.

Lite blöta och frusna reste vi på oss. Vi noterade några arter som växer på slät bark av löv, i det här fallet rönn: skriftlav, den kuddformiga mossan krusulota och tät frans(lever)mossa. Vi kunde också se den fina lena kudden av den lilla stubbkvastmossan.

Längre fram längs stigen passerade vi en liten bäck där i fuktiga partier växte bräkenmossa och en praktfull thujamossa. Strax intill var en matta av kalkindikatorn kalkkammossa, som lite liknar vanlig kammossa men är spetsigare, som en liten platt gran med guldgula grenspetsar.

Senare längs promenaden stötte vi på några lågor, där vi kunde notera den för murken ved typiska fingermossan och dessutom långfliksmossa, hårfliksmossa och stubbspretmossa.

Mot slutet av vår runda kom vi till några riktigt stora gamla granar där det en bit upp på stammen växte grå mjöllav, nedanför den gammelgranlav, som enligt Micke var rosa, men jag tyckte också den var grå, dock med en annan ton. Den har vita pyknidier och gulnar vid skrapning – där höll jag med – eftersom den innehåller *Trentepohlia*-alger. Nedre delen av stammen täcktes av bergkломossa. Tillsammans blev det som en kjol, lite snäv upptill i två grå nyanser och en grön klockad nederdel. Riktigt läckert! På andra sidan stigen bredde en stor matta hasselmossa ut sig. Den är lätt att känna

Elisabet och Josefina studerar dunmossa.
Foto: Michael Andersson.

Dunmossa *Trichocolea tomentella*.
Foto: Elisabet Kocken.

igen med sina typiska ljusa skottspetsar och växer alltid på kalk. På stigen var en liten rot i dagen, där vi hittade liten räffelmossa och fyrtandsmossa. Den sista arten som Michael visade oss var kådskål *Sarea resinæ*, på grånad kåda på en gammal gran. Om vi inte haft en expert med oss hade vi garanterat missat dem vilket varit väldigt synd! Med luppen kunde vi se de rödorangea skålarna, som är mindre än knappålshuvuden.

Thujamossa Thuidium sp. Foto: Elisabet Kocken.

Avslutningsvis åt vi vår matsäck och trivdes. Jag passade också på att ta en tur upp i fornborgen, där jag kunde skåda ut över ett grått Närke.

Den här eftermiddagen blev höstens absoluta höjdpunkt för mig. Tusen tack Michael för att du delar med dig av din stora kunskap och tog dig tid för oss. TACK!

Sammanfattning av Floraväkteriet i länet för 2016

Text: Henrik Josefsson. Bild: Åsa Forsberg och Tomas Gustafson.

I år har 22 aktiva rapportörer besökt totalt 120 floralokaler i länet, fördelat på 33 arter. Dessutom har naturvårdsåtgärder gjorts på ett par lokaler.

Floraväkteriet i Örebro län samordnas av Länsstyrelsen men sker i nära samarbete mellan Örebro läns botaniska sällskap (ÖLBS). Verksamheten går ut på att notera förekomsten av hotade kärlväxter och tillståndet på deras växtplatser, följa förändringar, samt att informera markägare och berörda myndigheter. Att kartlägga och övervaka hotade växter är en viktig del av arbetet för att bevara vår floras artrikedom och mångfald.

Antal aktiva floraväktare

Det har varit 22 aktiva rapportörer i år (varav 12 stycken själva rapporterat in i Artportalen medan övriga rapporterat till länsamordnaren). Totalt har vi 22 registrerade rapportörer i Artportalen med floraväktarbehörighet. Till det kommer ett mindre antal rapportörer som hör av sig med rapporter från besök.

Besökta lokaler under 2016

Totalt har 120 lokaler besökts i år fördelat på 33 arter. Besöken är fördelade på respektive hotkategori enligt nedan:

• Akut hotad (CR)	0 besök
• Starkt hotad (EN)	20 besök
• Sårbar (VU)	54 besök
• Nära hotad (NT)	39 besök
• Övriga arter	7 besök

Arter och lokaler som övervakas

Målet inom floraväkteriet är att alla rödlisade kärlväxter ska övervakas nationellt. De arter som är klassade som hotade i rödlistan (VU, EN och CR) är prioriterade, men även de som klassas som nära hotade (NT) bör övervakas. I Örebro län har vi tidigare arbetat med ett urval av arter och inte uppdaterat artlistan i takt med att nya arter tillkommit när rödlistan reviderats. Fram till och med

2014 innehöll artlistan 56 arter. Sedan 2015 har vi dock börjat lägga till nya arter och lokaler för att täcka in alla rödlistade arter.

År 2015 fanns rapporter för 76 arter och underarter, utspritt på 3 075 rapporter fördelat på 1 188 lokaler. År 2016 rör det sig om 87 arter och underarter, utspritt på 4 013 rapporter fördelat på 1 594 lokaler. Det totala antalet registrerade arter (och underarter) för länet är fördelade på respektive hotkategori enligt nedan, med förra årets siffror inom parentes.

- Akut hotad (CR) 1 art (1 art)
- Starkt hotad (EN) 13 arter (11 arter)
- Sårbar (VU) 26 arter (24 arter)
- När hotad (NT) 40 arter (36 arter)
- Övriga arter 4 arter (4 arter)

Ökad kvalitet inom floraväxteriet

Under året har vi avslutat projektet ”Kvalitetssäkring av floraväxteridata i Artportalen”. Huvudsyftet var att öka kvaliteten på datat inom floraväxteriet, då det blir allt viktigare i naturvårdsarbetet. Inför projektstarten saknades många äldre rapporter från floraväxterlokalerna som fanns noterade i Länsstyrelsens arkiv. Vid projektets start (2015) fanns cirka 1 600 rapporter i Artportalen kopplat till Floraväxteriet i Örebro län. Vid slutet av 2016 är det drygt 4 000 rapporter och det beror främst på arbetet inom projektet. Vi har även rättat redan inlagda

*Kor på bete i naturreservatet Björskogsnäs.
Foto: Åsa Forsberg.*

*Getter betar i naturreservatet Tåsta.
Foto: Tomas Gustafson.*

rapporter, framför allt med avseende på koordinaternas noggrannhet, artnamn och lokalnamn. Arbetet samfinansierades av Länsstyrelsen och ÖLBS samt med medel från Örebro läns landstings Vilt- och Naturvårdskommitté.

Positivt för guckuskon efter åtgärder

Inom Björskogsnäs naturreservat i Hälsjö kommun kan vi se en tydlig positiv trend för guckuskon. Där har Länsstyrelsen målmedvetet arbetat med att öppna upp genom röjningar och luckhuggningar under de senaste åren. Framför allt kan man se en positiv trend när det gäller blommande stjärkar i skogspartierna, där det tidigare varit för mörkt. Man har även testat sent efterbete på hela udden med kor efter blomning för att gynna spridningen av guckuskon. Årets räkning visade på 3 662 blomstänglar på 3 217 skott inom naturreservatet. Samma positiva trend kan vi se i Venakärrets naturreservat efter röjningar och flera års efterbete. Här räknades i år in 75 blomstänglar på 127 skott.

Restaureringsbete med getter

I västra delen av naturreservatet Tåsta i Örebro kommun har länsstyrelsen öppnat upp delar av igenvuxna kalkhällmarker genom röjning, stängsling och restaureringsbete med getter. Getterna håller främst tillbaka uppslaget av sly och i området gynnas bland annat hällebräcka och backtimjan.

Spännande fynd på bangård i Örebro

Text och bild: Björn Nordzell.

Det är coolt, för att uttrycka sig på modern svenska, att hitta en sällsynt växt, som man inte varit bekant med tidigare, mitt i centrala Örebro.

I slutet av augusti sökte jag en parkeringsplats i nordvästra delen av staden och hittade en plats vid Norra Bangatan, en liten gata som leder ned mot järnvägsspåren nordväst om Centralstationen. Via en liten backe kunde man härifrån komma upp på en ca 360x30 m stor grusyta, nu (av ganska få)

använd av långtidsparkerande tågresenärer.

Längs hela ena långsidan och i mittsträngen fanns en ganska frodig växtlighet. På flera ställen såg jag en omkring en halvmeterhöj, rikt förgrenad växt med gulvita blommor i axlik ställning. På nedre delen av blomställningen hade blommorna övergått i frökapslar. Mina botaniska kunskaper räckte till att fastställa att det rörde sig om en resedaart, men vilken? I Mossberg-Stenbergiska florran beskrivs fyra resedor. Det gick lätt att fastställa att det aktuella fyndet motsvarade gulresedan *Reseda lutea*.

Under mitt fortsatta botaniserande fann jag flera typiska ruderväxter - småsporre *Chaenorhinum minus*, strimsporre *Linaria repens*, gulsporre *Linaria vulgaris*, kungsljus *Verbascum thapsus*, pricknattljus *Oenothera muricata*, vit sötväppling *Melilotus albus*, blåeld *Echium vulgare* - utmed västra långsidan. I borte delen fanns som bakgrund till markvegetationen en frodig lövträdsdunge.

För att få expertissynpunkter på växtplatsen återvände jag någon vecka senare i sällskap med Åke Lindström, som kunde bekräfta rätt artbestämning. Vi räknade till 65 exemplar av gulreseda, med spridning över hela lokalen. I lövskogsridån fann vi förutom sälj, asp, lind, lönn, hassel, pil och poppel även bohuslind *Tilia platyphyllos* och benved *Euonymus europaeus*.

Gulreseda är en vanlig växt på Gotland, men är sällsynt på fastlandet, där den återfinns på kalkhaltig sand- och grusmark på ruderväxter av olika slag, vägkanter och havsstränder. Blomman har sexflikiga, blekgula kronblad och en skivlik honungskörtel. Arten är tvåårig och har sitt ursprung i Medelhavsområdet.

Gulreseda Reseda lutea. I mitten växtplatsen vid Norra Bangatan i Örebro.

Gulseseda är i Örebro kommun tidigare funnen på "gammal åker" 1921, vid Gräveby station 1940 och Hovsta järnvägsstation, 6 ex 1990.

Litteratur

Löfgren, L. 2013. *Närkes flora*. SBF-förlaget, Uppsala.

Mossberg, B. & Stenberg, L. 2003. *Den nya nordiska floran*. Wahlström & Widstrand, Stockholm.

Bladgåtor

Text och bild: Björn Nordzell.

Blad kan vara ovala, äggrunda, omvänt lansettlika, hjärtlika, parflikiga eller hela, naggade eller dubbelsågade, parallell- eller fjädernerviga och vara försedda med filt- eller gaffelhår för att bara nämna några av alla tänkbara varianter.

Vad kan dessa blad tillhöra för växter? Som blommande skulle du omedelbart känna igen dem. I floran betecknas en som vanlig, en som ganska vanlig och en som ganska sällsynt.

Skicka in era svar till T-Veronikans redaktion (teveronikan@gmail.com) före 15 februari 2017. Först öppnade rätta svar belönas med några vackra blomsterkort.

Kallelse till Årsmöte i ÖLBS 2017

Söndag 26 februari kl. 15.00

Plats: Föreningarnas hus, Slottsgatan 13 A, Örebro.

Efter årsmötesförhandlingarna kommer Daniel Gustafson att visa bilder från och berätta om floran i fjällen runt Tännaldalen. Föreningen bjuder på fika.

Program 2017

Håll utkik efter mer information och kompletteringar i kommande nummer av T-Veronikan och på föreningens hemsida www.olbs.se.

Inomhusmöten

26 februari Årsmöte, se ovan.

16 mars Upptaktsmöte för floraväckeriet 2017. Kl. 18, Läns huset, Stortorget 22 Örebro. Länsstyrelsen bjuder på fika. Kontakt Henrik Josefsson, tfn. 010-224 86 32.

Exkursioner

23 april Vårtecken i naturreservatet Stockebäcksäng. Samling på parkeringen vid Stockebäcksäng kl. 10.00. Kontakt Bo Hägerås, tfn. 070-650 97 74.

18 juni De Vilda Blommornas Dag arrangeras. Program i kommande nummer.

25 juni Floraväckeri - inventering av slåttergubbe och slåtterfibbla i Hallsberg och Askersund. Samling vid Scandic Västhaga kl. 9.00. Kontakt Owe Nilsson, tfn. 0586-72 84 78.

8-10 juli Botanikläger i Nora kommun. Mer information i kommande nummer. Kontakt Michael Andersson, tfn. 073-052 36 75 och Daniel Gustafson, tfn. 073-714 16 06.

12 juli Tistelsnyltrot i Östernärke. Samling vid Scandic Västhaga kl. 16.30. Kontakt Arne Holmer, tfn. 0582-407 58.

20 augusti Återbesök i Bölets ängar. Samling vid Scandic Västhaga kl. 9.00. Kontakt Daniel Gustafson, tfn. 073-714 16 06.

9 september Svampexkursion med Herbert Kaufmann. Samling vid Svampen kl. 9.00, Nora torg kl. 9.45. Kontakt Herbert Kaufmann, tfn. 019-24 61 94.

Herbariegruppen

Herbariegruppen kommer under våren att träffas för arbetsmöten den 18/1, 8/2, 1/3, 22/3, 5/4 och 19/4. Alltid kl. 15-20 och alltid på en onsdag i f.d. logementet Narva. Ansvarig Margareta Hedman, tfn. 070-290 71 73.

Örebro Läns Botaniska Sällskap

ÖLBS ändamål är att utgöra ett forum för utbyte av erfarenheter och kunskaper inom botanikens olika grenar, att utforska floran inom länet och att verka för skydd av växtlokaler och växtsamhällen. ÖLBS är anslutet till Svenska Botaniska Föreningen.

Styrelse

Ordförande

Daniel Gustafson Östra Vintergatan 48
703 43 Örebro, tfn 073-714 16 06
daniel.gustafson@telia.com

Vice ordförande

Bo Hägerås Himmer 330
715 95 Kilsmo, tfn 070-650 97 74
hageras@gmail.com

Sekreterare

Gunilla Dahlén Holländaregatan 22
702 86 Örebro, tfn 0703-25 36 22
dahlen.gunilla@gmail.com

Kassör

Owe Nilsson Utterbäcksvägen 10,
691 52 Karlskoga, tfn 0586-72 84 78
owe.kga@telia.com

Ledamöter

Margareta Hedman E Rosenbergs v 25
702 85 Örebro, tfn 070-290 71 73
margaretahedman@yahoo.se

Berit Ragné Odengatan 2
713 32 Nora, tfn 0587-109 11
berit.ragne@telia.com

David Tverling Karl XI:s väg 9,
695 32 Laxå, tfn 070-578 41 20
davidtverling@hotmail.com

Suppleanter

Therese Aremyr Framnäsudden 38
705 10 Örebro, tfn 070-637 55 71
therese.aremyr@orebro.se

Ingevi Fall Tempelkärrsvägen 25
702 30 Örebro, tfn 019-24 04 82
tfn 070-319 59 75, ingefall@telia.com

Organisationsnummer

875001-7298

Adress

Korrespondens ställs till ordföranden.

Medlemsavgift 2016

Ordinarie medlem 150 kr.

Familjemedlem 75 kr (ej *Verumikan*).

Avgift inbetalas till

Plusgiro **64 26 24-1**.

Glöm ej att ange namn när ni betalar medlemsavgiften. Vi är också tack-samma om ni meddelar oss era adress-ändringar och e-postadress.

Veronikan

Årgång 21 nr 4/2016

Ordföranden har ordet

Daniel Gustafson..... 3

Mina fynd av ovanliga svampar i Örebrotrakten 1990 - 2015, Del 2

Åke Lindström..... 4

Akut hotade (CR) lavar i Närke

Lars Löfgren..... 12

Botanikläger i Laxå och Tiveden 8-10 juli

Michael Andersson och Billy Lindblom..... 14

Tätörten och Per H. Lundegårdh

Lars Löfgren..... 16

Mossmys - Kanterboda skans 8 oktober

Elisabet Kocken..... 17

Floraväkteriet i länet 2016

Henrik Josefsson..... 18

Spännande fynd på bangård i Örebro

Björn Nordzell..... 20

Bladgator

Björn Nordzell..... 21

Program 2016..... 22

